

Azərbaycan zəngin enerji potensialına malikdir

Enerji resursları ilə zəngin olmasına və dünyada enerji resurslarının ixracatçısı kimi tanınmasına baxmayaraq, Azərbaycan Respublikasında bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə hər zaman diqqət mərkəzində olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən enerji təhlükəsizliyi siyasətinin hədəflərindən biri də ölkəmizdə bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin gücləndirilməsidir. Azərbaycan bu sahədə yüksək potensiala malik olan ölkələrdəndir.

Belə ki, ölkəmizin iqtisadi cəhətdən əlverişli və texniki cəhətdən istifadəsi mümkün olan bərpaolunan enerji mənbələrinin potensialı 27 000 MVt, o cümlədən külək enerjisi üzrə 3 000 MVt, günəş enerjisi üzrə 23 000 MVt, bioenerji potensialı 380 MVt, dağ çaylarının potensialı 520 MVt həcmində qiymətləndirilir. Ölkəmizdə bərpaolunan enerji potensialından səmərəli istifadə edilməsi məqsədilə atılmış əsas addımlardan biri 2004-cü ildə "Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı"nın qəbul edilməsi olub. Dövlət Proqramının qəbulu

bərpaolunan enerji mənbələrinin istifadəsində əsaslı dəyişikliklərin həyata keçirilməsinə və ölkəmizin bu sahədəki potensialının dəyərləndirilməsinə geniş imkanlar yaratmışdır.

Ölkə başçısının ötən ilin fevralında təsdiqlədiyi "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"də 5 hədəfdən biri "yaşıl enerji"yə keçiddir. Sənədə əsasən, iqlim dəyişikliklərinin neqativ təsirlərinin azaldılması üçün iqtisadiyyatın bütün sahələrində alternativ və bərpaolunan enerji mənbələrinin ilkin istehlakda payı artırılmalı, eyni zamanda, bu məqsədə nail olmaq üçün ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələrindən istifadə sti-

mullaşdırılmalıdır. Bu sənəddən 8 ay sonra - 2021-ci ilin dekabrında hökumət daha bir sənəd qəbul etdi. Prezident İlham Əliyevin "İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsinə" dair sərəncamında qeyd edilir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ekoloji təmiz texnologiyaların tətbiqi, "yaşıl artım" yaradan və bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə məqsədilə investorlar dəstəklənəcək. Bundan əlavə, 2021-ci ilin mayında imzalanmış daha bir sərəncama görə, işğal edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üçün konsepsiya və baş plan hazırlanmalıdır. İlk hesablamalara görə, həmin ərazilə-

Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyi siyasətinin əsas hədəflərindən biri də alternativ mənbələrdən istifadənin gücləndirilməsidir

rin günəş enerjisi potensialı 7200 MVt və külək enerjisi potensialı 2000 MVt olaraq müəyyən edilib. Eyni zamanda, elektrik istehsalı üçün əlverişli su mənbələrinin mövcud olduğu qeyd olunur. Məsələn, ərazidə hazırda ümumi gücü 241,3 MVt olan 45 su elektrik stansiyasından 34-nün bərpaya ehtiyacı olduğu bildirilir.

(davamı 4-cü səhifədə)

Azərbaycan zəngin enerji potensialına malikdir

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə "Yaşıl Enerji Zonası" yaradılmasına dair ölkə Prezidentinin müvafiq tapşırığına uyğun olaraq, Yaponiyanın TEPCO şirkəti cəlb edilməklə "İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə Yaşıl Enerji Zonası" Konsepsiya sənədi hazırlanaraq hökumətə təqdim olunub. "Yaşıl enerji Zonası"nın yaradıl-

kəyə qoşulma müqaviləsi", 2021-ci il aprelin 6-da Energetika Nazirliyi və "Azərenerji" ASC ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında 230 MVt gücündə günəş elektrik stansiyası layihəsi üzrə "İnvestisiya müqaviləsi", "Enerji satılma müqaviləsi" və "Ötürücü şəbəkəyə qoşulma müqaviləsi" imzalanmışdır. 2022-ci il yanvar ayının 13-də 240

kişaf kurslarını istiqamətləndirir. Azərbaycanın enerji sisteminin dinamikasını dəyişəcək transformativ proseslər baş verir. Xəzərin enerji tarixində tamamilə fərqli, yeni bir səhifə açılır. Belə ki, yaxınlarda Qarabağın incisi sayılan Şuşada irihəcmli "yaşıl enerji" layihələri üzrə yeni müqavilə imzalanacaq. Belə davamlı təşəbbüslər Azərbaycan Prezidenti-

lazımdır ki, ölkəmizdə 2013-2019-cu illərdə külək enerjisi istehsalı 131 dəfə, günəş enerjisi istehsalı isə 55 dəfə artmışdır. Külək və günəş enerjisi istehsalının növbəti illərdə artan tempə davam edəcəyi gözlənilir. Belə ki, günəş enerjisi üzrə bütün ölkə ərazisində layihələrin həyata keçirilməsi mümkündür. Külək enerjisi üzrə isə Xəzər ekvatoriyası, Abşə-

Bazarçay, Həkəri kimi əsas çaylar və onların qollarından elektrik enerjisi istehsalı daha əlverişlidir.

Xəzər dənizi ofşor külək enerjisi baxımından böyük potensiala malikdir. İlk qiymətləndirmələrə görə, Xəzərin təkə Azərbaycan sektorunda 157 min meqavat enerji olduğu hesab edilir. Bu, ölkəmizdəki elektrik stansiyalarının ümumi gücündən 20 dəfə çoxdur. Beləliklə, Azərbaycan karbohidrogen potensialından sonra Xəzəri yenidən kəşf edir və 2030-cu ilədək enerji balansında bərpaulunan enerjinin payını 30 faizə yüksəltməyi hədəfləyir. Bu, ölkəmizdə enerji təhlükəsizliyinin və dayanıqlı iqtisadi inkişafın gücləndirilməsi, habelə ekoloji vəziyyətinin yaxşılaşdırılması baxımından olduqca əhəmiyyətlidir. Hazırda bəşəriyyətin iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizəsi gündən-günə güclənir və qlo-

Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyi siyasətinin əsas hədəflərindən biri də alternativ mənbələrdən istifadənin gücləndirilməsidir

masına dair tapşırığın icrası çərçivəsində işğaldan azad olunmuş bölgələrdə günəş, külək, biokütlə, termal, geotermal və digər bərpaulunan enerji potensialının öyrənilməsi, ərazilərin koordinatlarının təyin olunması məqsədilə, habelə mövcud resurslardan istifadə etməklə külək və günəş enerji stansiyalarının və həmçinin su anbarlarında, göllərdə, kiçik çaylarda su elektrik stansiyalarının (KSES) tikilməsi ilə enerji təchizatının təmin olunması istiqamətində araşdırmalar aparılır. Belə ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılacaq quruculuq işlərində məhz "yaşıl enerji" layihələrinə üstünlük verilir.

2020-ci il yanvar ayının 9-da Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetində Energetika Nazirliyi ilə Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkətləri arasında bərpaulunan enerji üzrə pilot layihələrin həyata keçirilməsi ilə bağlı İcra müqavilələri imzalanıb. Müqavilələrə uyğun olaraq "ACWA Power" şirkəti ilə 240 MVt gücündə külək, "Masdar" şirkəti ilə isə 230 MVt gücündə günəş elektrik stansiyalarının tikintisi ilə bağlı pilot layihələrin icra edilməsi nəzərdə tutulub. 30 dekabr 2020-ci ildə Energetika Nazirliyi, "Azərenerji" ASC və "ACWA Power" şirkəti arasında icrası nəzərdə tutulan 240 MVt gücündə "Xızı-Abşeron" külək elektrik stansiyası layihəsi üzrə "İnvestisiya müqaviləsi", "Enerji alqı-satqı müqaviləsi" və "Ötürücü şəbəkə

MVt gücündə "Xızı-Abşeron" Külək Elektrik Stansiyasının, mart ayının 15-də isə 230 MVt gücündə "Qaradağ" Günəş Elektrik Stansiyasının təmələqoyma mərasimi keçirilib. Hər iki tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iştirak edib.

"Bu il biz artıq dünyanın aparıcı enerji şirkətləri olan "ACWA Power" və "Masdar" şirkətləri ilə iki təmələqoyma mərasimi keçirmişik. Hazırda biri günəş, digəri isə külək olmaqla, iki elektrik stansiyası inşa olunur ki, onların birgə istehsal gücü 470 meqavattır. Gələnlə bu iki stansiya istifadəyə veriləcəkdir və bu, yalnız başlanğıcdır. Çünki biz artıq yenilənən enerji sahəsində bir çox aparıcı enerji şirkətləri ilə fəal danışıqlar mərhələsindəyik". Bu fikirləri Azərbaycan Prezidenti Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin açılış mərasimində deyib. Hazırda global enerji arxitekturasının enerji təhlükəsizliyi və iqlim çağırışlarına uyğun yenidən tərtib olunduğu vurğulanan mərasimdə bu prosesdə "yaşıl enerji"nin üstünlük verilən diversifikasiya mənbəyi olduğu qeyd edilib. Bildirilib ki, enerji təhlükəsizliyi və dekarbonizasiyanın belə bir sinerjisi yaşıl enerji keçidini sürətləndirən, onu enerji müstəqilliyinin drayverinə çevirən müasir qlobal tendensiyaadır.

Mürəkəb realtyda yeni həllər dünya əhəlisinin təxminən 80%-nin yaşadığı netto-enerji idxalçısı olan ölkələr qədər enerji ölkələrinə də in-

nin ölkənin inkişafında bərpaulunan enerji mənbələrini strateji prioritet kimi təsbit edən "yaşıl enerji" siyasətinə qısa müddətdə beynəlxalq marağın göstəricisidir. Bunlar azad edilmiş ərazilərin zəngin bərpaulunan enerji potensialının "sıfır emissiya"lı "yaşıl enerji" zonası konsepsiyasında istifadəsi çağırışına investitorların adekvat reaksiyası kimi dəyərləndirilir. Avropa, Çin, Yaponiya, Türkiyə, Cənubi Koreya və ərəb ölkələrindən şirkətlər ölkəmizlə əməkdaşlıq etməyə hazırdırlar.

Azərbaycanda bərpaulunan enerji keçid istiqamətində qazanılan uğurlar barədə onu da qeyd etmək

ron yarımadası, Bakı, habelə Xızı rayonu daha əlverişli hesab edilir. Bu baxımdan, Qarabağ bölgəsində, o cümlədən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə də böyük potensial mövcuddur. Belə ki, günəş enerjisi əsasən Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl, Füzuli rayonlarında, külək enerjisi isə Laçın və Kəlbəcər rayonlarında daha yüksək qiymətləndirilir. Kəlbəcər rayonunun dağlıq ərazilərində küləyin orta illik sürəti 7-8 m-s təşkil edir ki, bu da külək enerjisinin istehsalı baxımından çox əlverişlidir. Azərbaycanda yerli su ehtiyatlarının 25 faizinin Qarabağda formalaşdığı nəzərə alınmaqla, Tərtər,

ballaşır. Atmosferə atılan zərərli tullantıların həcmi azaldılması və "yaşıl enerji" ilə əvəz edilməsi dünya gündəliyinin ən vacib məsələlərindən birinə çevrilir. Atom elektrik stansiyalarının fəaliyyətinin azaldılması, eləcə də kömür və qazla işləyən elektrik stansiyalarının "yaşıl enerji" mənbələri ilə əvəz edilməsi üçün dünya ölkələri bir sıra planlar qurur. Azərbaycan da öz növbəsində global çağırışlara cavab verən layihələri reallaşdırır.

Mustafa KAMAL,
"Respublika".